

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะสรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาคำลงท้ายในภาษาระยะของถิ่น อ.เมือง โดยวิเคราะห์สัญลักษณ์ ความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกรีกคิดของผู้พูด และความสัมพันธ์ ระหว่างความหมายกับสัญลักษณ์ของคำลงท้าย ตามลำดับดังนี้

5.1 สัญลักษณ์ของคำลงท้าย วิเคราะห์ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

5.1.1 โครงสร้างพยัญชนะและสระที่ประกอบกันขึ้นเป็นพยางค์ พบว่า คำลงท้ายภาษาระยะมีโครงสร้างพยัญชนะและสระ 39 โครงสร้าง ดังนี้

1. pa	9. ne
2. paw	10. nə
3. thə	11. nɛ
4. du	12. nɔ
5. tɕha	13. nɔ
6. ma	14. nia
7. maŋ	15. ŋɛ
8. ni	16. ŋa

17. ɲia	29. hi
18. lɨ	30. hɨ
19. lu	31. he
20. lo	32. hək
21. loj	33. haj
22. le	34. hia
23. la	35. wa
24. lo	36. wəj
25. lok	37. ?ə
26. si	38. ?ə
27. se	39. ?ɔ
28. sia	

5.1.2 ลักษณะทางเสียง (Prosodies) วิเคราะห์ลักษณะทางเสียง 3 ประการที่ปรากฏร่วมกับโครงสร้างพยัญชนะและสระ โครงสร้างหนึ่งๆ ลักษณะทางเสียง 3 ประการที่นำมาวิเคราะห์ได้แก่ เสียงสูง-ต่ำ ความสั้น-ยาว การปิด-เปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์

5.1.3 ลักษณะร่วมทางเสียง (Prosody complexes) วิเคราะห์การปรากฏร่วมกันของลักษณะทางเสียง 3 ประการในข้อ 5.1.2 ผลการวิเคราะห์ทำให้แบ่งคำลงท้ายเป็น 2 ระบบ คือ คำลงท้ายในระบบปฐมภูมิ และคำลงท้ายในระบบทุติยภูมิ ทั้ง 2 ระบบต่างกันว่า คำลงท้ายในระบบทุติยภูมิเป็นคำลงท้ายที่มีลักษณะร่วมทางเสียงซึ่งมีความซับซ้อนของทิศทางเสียงสูง-ต่ำมากกว่าคำลงท้ายในระบบปฐมภูมิ

จากข้อมูลคำลงท้ายในภาษาระยะของที่ศึกษานั้น พบว่ามีลักษณะร่วมทางเสียงในระบบปรัมฤมิจำนวน 18 แบบ และระบบทฤคิฤมิอีก 5 แบบ รวมเป็น 23 แบบ

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มลักษณะร่วมทางเสียงในระบบปรัมฤมิออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- ก. กลุ่มเสียงสูงคงระดับ มี 4 แบบคือ h.o h.? h:o h:?
- ข. กลุ่มเสียงกลางคงระดับ มี 4 แบบคือ m.o m.? m:o m:?
- ค. กลุ่มเสียงเปลี่ยนระดับขึ้น ได้แก่ เสียงสูงขึ้น มี 2 แบบคือ hr.? และ hr:o
- ง. กลุ่มเสียงเปลี่ยนระดับตก แบ่งเป็น
 - (1) เสียงสูงตก มี 4 แบบคือ hf.o hf.? hf:o hf:?
 - (2) เสียงกลางตก มี 4 แบบคือ mf.o mf.? mf:o mf:?

ลักษณะร่วมทางเสียงในระบบทฤคิฤมิแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- ก. กลุ่มเสียงคงระดับขึ้น คือเสียงกลางคงระดับขึ้น มี 2 แบบได้แก่ mmr:o และ mmr:?
- ข. กลุ่มเสียงคงระดับตก คือเสียงกลางคงระดับตก มี 1 แบบได้แก่ mmf:?
- ค. กลุ่มเสียงผสม แบ่งเป็น 2 แบบได้แก่
 - (1) เสียงสูง-ขึ้น-ตก คือ hrf.?
 - (2) เสียงกลาง-ขึ้น-ตก คือ mrf.?

5.1.4 สัทลักษณะร่วม เป็นการวิเคราะห์การปรากฏร่วมกันระหว่าง โครงสร้างพยัญชนะและสระโครงสร้างหนึ่งๆ กับลักษณะร่วมทางเสียงทั้ง 23 แบบ ผลการวิเคราะห์พบว่าโครงสร้างพยัญชนะและสระโครงสร้างหนึ่งๆ สามารถปรากฏร่วมกับลักษณะร่วมทางเสียงจำนวนไม่เท่ากัน โครงสร้างหนึ่งๆ จะปรากฏร่วมกับลักษณะร่วมทางเสียงจำนวนมากที่สุด 5 แบบ และน้อยที่สุดเพียงแบบเดียว ดังนี้

ก. โครงสร้างที่ปรากฏร่วมกับลักษณะร่วมทางเสียง 5 แบบ มี 2 โครงสร้าง คือ

โครงสร้าง ne ได้แก่คำลงท้าย neh:0 neh:? neh:? nem:? nemf:?

โครงสร้าง na ได้แก่คำลงท้าย nah:0 nah:? nam:0 nam.o namf:?

ข. โครงสร้างที่ปรากฏร่วมกับลักษณะร่วมทางเสียง 4 แบบ มี 2 โครงสร้าง คือ

โครงสร้าง ma ได้แก่คำลงท้าย mah.o mah:o mahf:o mahf.o

โครงสร้าง nia ได้แก่คำลงท้าย niamf:? niamf:? niammr:? niammf:?

ค. โครงสร้างที่ปรากฏร่วมกับลักษณะร่วมทางเสียง 3 แบบ มี 4 โครงสร้าง คือ

โครงสร้าง maŋ ได้แก่คำลงท้าย maŋhf.o maŋm.o maŋmf.o

ni ได้แก่คำลงท้าย nih.ʔ nihf.ʔ
nimf.ʔ

la ได้แก่คำลงท้าย lah.ʔ lahf.ʔ
lamf.ʔ

si ได้แก่คำลงท้าย sih.ʔ simf.ʔ
sihrf.ʔ

ง. โครงสร้างที่ปรากฏร่วมกับลักษณะร่วมทางเสียง 2 แบบ
มี 14 โครงสร้าง คือ

โครงสร้าง paw ได้แก่คำลงท้าย pawh.0 pawhf.0

โครงสร้าง ɲa ได้แก่คำลงท้าย ɲamf.0 ɲamf.ʔ

โครงสร้าง ɬ ได้แก่คำลงท้าย ɬh.0 ɬh.ʔ

โครงสร้าง ɔ ได้แก่คำลงท้าย ɔm.0 ɔm.ʔ

โครงสร้าง ɔj ได้แก่คำลงท้าย ɔjmmr.0 ɔjmmr.ʔ

โครงสร้าง ɔk ได้แก่คำลงท้าย ɔkm.ʔ ɔkm.ʔ

โครงสร้าง ɔ ได้แก่คำลงท้าย ɔm.ʔ ɔm.ʔ

โครงสร้าง hi ได้แก่คำลงท้าย hih.ʔ hijmf.ʔ

โครงสร้าง hɬ ได้แก่คำลงท้าย hɬh.ʔ hɬmf.ʔ

โครงสร้าง hak ได้แก่คำลงท้าย hakm.ʔ hakm.ʔ

โครงสร้าง wɔj ได้แก่คำลงท้าย wɔjh.0 wɔjh.0

โครงสร้าง wa ได้แก่คำลงท้าย wah.ʔ wamf.ʔ

โครงสร้าง ʔa ได้แก่คำลงท้าย ʔam.ʔ ʔamf.ʔ

โครงสร้าง he ได้แก่คำลงท้าย heh.ʔ hehf.ʔ

จ. โครงสร้างที่ปรากฏร่วมกับลักษณะร่วมทางเสียง 1 แบบ

มี 17 โครงสร้าง คือ

โครงสร้าง pa ได้แก่คำลงท้าย pahrf.ʔ

โครงสร้าง tha ได้แก่คำลงท้าย thah.ʔ

โครงสร้าง du ได้แก่คำลงท้าย duhr.ʔ

โครงสร้าง tɕha ได้แก่คำลงท้าย tɕhamf.ʔ

โครงสร้าง ne ได้แก่คำลงท้าย neh.ʔ

โครงสร้าง no ได้แก่คำลงท้าย noh.ʔ

โครงสร้าง no ได้แก่คำลงท้าย noh.0

โครงสร้าง ɲɛ ได้แก่คำลงท้าย ɲɛh.ʔ

โครงสร้าง ɲia ได้แก่คำลงท้าย ɲiahf.ʔ

โครงสร้าง lu ได้แก่คำลงท้าย luh.ʔ

โครงสร้าง le ได้แก่คำลงท้าย lem.ʔ

โครงสร้าง se ได้แก่คำลงท้าย semrf.ʔ

โครงสร้าง sia ได้แก่คำลงท้าย siahrf.ʔ

โครงสร้าง haj ได้แก่คำลงท้าย hajhr.0

โครงสร้าง hie ได้แก่คำลงท้าย hiehrf.?

โครงสร้าง ʔə ได้แก่คำลงท้าย ʔəm.?

โครงสร้าง ʔw ได้แก่คำลงท้าย ʔwm.?

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของคำลงท้ายในภาษาระยะของทั้งระบบปฐมภูมิและระบบทุติยภูมิดังกล่าวแล้ว สามารถตั้งข้อสังเกตได้ดังนี้คือ

1. ระบบเสียงสูง-ต่ำ ของคำลงท้ายในภาษาระยะของนั้น ประกอบด้วยระบบเสียงสูง-ต่ำ 2 ระบบ คือระบบเสียงสูงและระบบเสียงไม่สูง ซึ่งระบบเสียงไม่สูงในคำลงท้ายภาษาระยะของปรากฏเป็นเสียงกลาง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่มีระบบเสียงต่ำปรากฏในคำลงท้ายภาษาระยะของที่ศึกษาเลย

2. เมื่อตัดระบบเสียงต่ำออกไปแล้ว คำลงท้ายภาษาระยะของมีลักษณะทางเสียงปรากฏครบระบบ โดยลักษณะทางเสียงของคำลงท้ายในระบบทุติยภูมิ เดิมช่องว่างของลักษณะทางเสียงของคำลงท้ายในระบบปฐมภูมิ แสดงให้เห็นความสมบูรณ์ของระบบอย่างชัดเจน

3. เมื่อศึกษาการปรากฏร่วมกันของลักษณะความสั้น-ยาวของพยางค์ กับลักษณะการปิด-เปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์ในคำลงท้าย มีข้อสังเกตว่า ลักษณะพยางค์สั้นมักปรากฏร่วมกับลักษณะการปิดเส้นเสียง และลักษณะพยางค์ยาวมักปรากฏร่วมกับลักษณะการเปิดเส้นเสียง ถ้ามีการปรากฏร่วมกันที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะที่กล่าว จะแสดงความหมายเฉพาะที่เด่นชัดสามารถอธิบายได้

5.2 ความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดของผู้พูด การวิเคราะห์ความหมายนี้ ผู้วิจัยใช้หลัก 3 ประการในการพิจารณาความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด ดังนี้

ก. รูปประโยค พิจารณารูปประโยคที่คำลงท้ายปรากฏอยู่ รูปประโยคมี 4 ชนิด ได้แก่ ประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม และประโยคคำสั่ง

ข. สถานการณ์ พิจารณาสถานการณ์ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ความจริงจังของเรื่องที่พูด ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังพูด เป็นต้น

ค. วัจนกรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วัจนกรรมตรง และวัจนกรรมอ้อม

จากหลักพิจารณาดังกล่าว ทำให้ได้ความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด ดังนี้คือ

1. ชี้แจงยืนยัน
 - ก. บอกกล่าว
 - ข. เรียกความสนใจ
 - ค. กล่าวถึงสิ่งที่รู้ๆ กันอยู่
3. บอกให้ทำ ซึ่งแบ่งเป็น
 - ก. บอกให้ทำ
 - ข. เสนอความเห็นแนะนำ ชี้แนะ

4. ขอความเห็น ซึ่งแบ่งเป็น
 - ก. ขอความเห็นใจ
 - ข. ขอความเห็นพ้อง
5. คะยั้นกะยอ
6. ถาม การถามแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - ก. การถามให้ได้ข้อเท็จจริง
 - ข. การถามเพื่อขอคำยืนยัน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริง
7. ชัดแย้ง แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - ก. แสดงความรู้สึกเสียตาย
 - ข. แสดงความรู้สึกขัดแย้ง
8. ประหลาดใจ
9. กังวลใจ
10. คาคการณ์ คาคคะเน หรือแสดงการรู้เท่าทันความคิด
11. ประชดประชัน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ
 - ก. ประชดประชันแสดงการเยาะเย้ย
 - ข. ประชดประชันแสดงการไม่เห็นด้วย ไม่เชื่อ ไม่พอใจ
 - ค. ประชดประชันแสดงความขัดแย้ง

12. ตัดพ้อต่อว่า แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

ก. ตัดพ้อต่อว่าแสดงความไม่เห็นด้วย ไม่พอใจ

ข. ตัดพ้อต่อว่าแสดงความรู้สึกชอนความขัดแย้ง

5.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับสัญลักษณ์ ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับลักษณะทางเสียง 3 ประการ ตามลำดับดังนี้

5.3.1 ความหมายกับลักษณะเสียงสูง-ต่ำ ผู้วิจัยนำความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดที่ศึกษาได้ในข้อ 5.2 มาจัดกลุ่มความหมายร่วม 4 กลุ่ม แล้ววิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายร่วมดังกล่าวกับลักษณะเสียงสูง-ต่ำ สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

ก. ความหมายร่วมแสดงการสิ้นสุดความ มีความสัมพันธ์กับลักษณะเสียงตก

ข. ความหมายร่วมแสดงการไม่จบความ มีความสัมพันธ์กับลักษณะเสียงสูงระดับ

ค. ความหมายร่วมแสดงการสื่อความขัดแย้ง มีความสัมพันธ์กับลักษณะเสียงขึ้น

ง. ความหมายร่วมแสดงความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้า มีความสัมพันธ์กับลักษณะเสียงกลางระดับ

5.3.2 ความหมายกับความสั้น-ยาวของพยางค์ ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับลักษณะความสั้น-ยาวของพยางค์ พบว่าคำลงท้ายในภาษาระยะของโดยทั่วไปมีลักษณะเสียงสั้น แต่ถ้าคำลงท้ายใดมีเสียงยาว หรือยาวเป็นพิเศษ (ปรากฏในคำลงท้ายระบบทศนิยม) เป็นการแสดงความหมายในการเน้นความ หรือเน้นย้ำ

5.3.3 ความหมายกับการปิด-เปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์ จากการศึกษาลักษณะการปิด-เปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์ในคำลงท้ายภาษาระยะของนั้น พบว่า ลักษณะการปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์มักปรากฏในคำพยางค์เสียงสั้น และลักษณะการเปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์มักปรากฏในคำพยางค์เสียงยาว และเมื่อคำลงท้ายมีลักษณะการปรากฏร่วมกันของความสั้น-ยาวกับการปิด-เปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์เป็นไปดังที่กล่าวมานี้ ความหมายของคำลงท้ายนั้นๆก็จะแสดงโดยลักษณะเสียงสูง-ต่ำของพยางค์เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าคำลงท้ายที่มีการปรากฏร่วมกันของความสั้น-ยาวกับการปิด-เปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์เป็นไปในทางตรงข้ามแล้ว คำลงท้ายนั้นๆก็จะมีความหมายเพิ่มเติม กล่าวคือ คำลงท้ายที่มีลักษณะพยางค์เสียงยาวปรากฏร่วมกับการปิดเส้นเสียง ก็จะมีความหมายเพิ่มเติมในแง่ของการเน้น และการสื่อความขัดแย้ง และคำลงท้ายที่มีลักษณะพยางค์เสียงสั้นปรากฏร่วมกับการเปิดเส้นเสียง ก็จะมีความหมายเพิ่มเติมในแง่ของการแสดงความเป็นกลาง ไม่แสดงออกซึ่งความคิดเห็นของผู้พูด แต่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้แสดงความคิดเห็น

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับสัทลักษณะของคำลงท้ายในภาษาระยะของนี้ สรุปได้ว่า ลักษณะเสียงสูง-ต่ำ เป็นลักษณะสำคัญที่สุดในการแสดงความหมาย ส่วนลักษณะความสั้น-ยาวของพยางค์ กับลักษณะการปิด-เปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์ เป็นลักษณะรองในการแสดงความหมาย โดยลักษณะทั้งสองนี้จะเป็นส่วนแสดงความหมายเพิ่มเติมจากความหมายที่ได้จากลักษณะเสียงสูง-ต่ำนั่นเอง

นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับสัทลักษณะตามที่สรุปในข้อ 5.3 นั้น ผู้วิจัยพบว่า คำลงท้ายหนึ่งคำอาจมีความหมายเชิงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดมากกว่าหนึ่งความหมาย เช่น คำลงท้าย $ma^h.o$, $ma^h:o$ นอกจากจะมีความหมายแสดงการบอกกล่าวเรียกความสนใจแล้ว ยังมีความหมายในการถามให้ได้ข้อเท็จจริงอีกด้วย แต่เมื่อพิจารณาในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับสัทลักษณะแล้ว คำลงท้ายทั้งสอง ก็ยังจัดอยู่ในกลุ่มความหมายร่วมเดียวกัน คือจัดอยู่ในกลุ่มความหมายร่วมแสดงการไม่จบความ (Non-finality) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับลักษณะเสียงสูงระดับ

ยิ่งกว่านั้นแล้ว ผู้วิจัยยังพบอีกว่าคำลงท้ายภาษาระยะของส่วนใหญ่ เป็นคำลงท้าย แสดงความหมายร่วมแสดงการสิ้นสุดความ (Finality)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาคำลงท้ายในภาษาระยะของ ตามที่สรุปผลการวิจัยไปแล้วนั้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความหมายในแง่ของการแสดงเจตคติ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดมีความสัมพันธ์กับสัญลักษณ์ของคำลงท้าย นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาคำลงท้ายในภาษาระยะของ ยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะร่วมทางความหมายกับลักษณะร่วมทางเสียงของคำลงท้ายนั้นๆ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสากลลักษณะของทำนองเสียง (Malécot : 1974 , Bolinger : 1978 , Cruttenden : 1981 , Sudaporn : 1983) ดังนี้

ก. สากลลักษณะของทำนองเสียงตก แสดงความหมายในการบอกกล่าว แสดงความเห็นพ้อง การยอมรับ และแสดงการสิ้นสุดความ

ข. สากลลักษณะของทำนองเสียงขึ้น แสดงความหมายในการถาม การแสดงความไม่เห็นด้วย การไม่เชื่อ การแสดงความประหลาดใจ และแสดงการไม่จบความ

ค. สากลลักษณะของทำนองเสียงผสม เป็นลักษณะผสมระหว่างทำนองเสียงตกกับทำนองเสียงขึ้น ซึ่งอาจจะเกิดเป็นเสียงตกขึ้น หรือเสียงขึ้นตก แสดงความหมายในการสื่อความขัดแย้ง

ง. ทำนองเสียงคงระดับ นอกจากสากลลักษณะทั้งสามลักษณะดังกล่าวแล้วยังมีทำนองเสียงลักษณะพิเศษที่ประกอบด้วยเสียงสูง-ต่ำ พิสัยเสียงแคบ ซึ่งมีลักษณะร่วมกับความยาว ลักษณะดังกล่าวนี้ นักภาษาศาสตร์หลายท่าน (Pike 1945, Ladd : 1978, Sudaporn : 1983) ได้เสนอไว้ว่า เป็นลักษณะเสียงซึ่งปกติใช้ในการเรียกขานบ่งบอกระยะทางไกล การทอ้งจำ การสวดมนต์ และอื่นๆ หากใช้ในการพูดธรรมดา เช่นการบรรยาย การสนทนา สามารถใช้บ่งบอกถึงความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าได้(Predictability) ซึ่งเป็นความหมายร่วมของการเตือน การแสดงความเบื่อหน่าย การพูดถึงสิ่งที่รู้ๆกันอยู่ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และอื่นๆ ลักษณะเสียงพิเศษดังกล่าวนี้ ปรากฏในคำลงท้ายภาษา

ระของ กล่าวคือ ในระบบปฐมภูมิ ได้แก่ลักษณะเสียงกลางระดับ ใช้แสดงความหมายในการคาดคะเน ความรู้สึกเบื้องต้น การเตือน และในระบบทุติยภูมิ ได้แก่ลักษณะเสียงคงระดับก่อนตกหรือคงระดับก่อนขึ้น พิสัยแคบ คือเสียงกลาง-กลาง-ตก และเสียงกลาง-กลาง-ขึ้น ใช้แสดงความรู้สึกเบื้องต้นของผู้พูด

จากการศึกษาคำลงท้ายภาษาระของ และการสร้างข้อสรุปต่างๆที่กล่าวไปแล้วนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า การศึกษาคำลงท้าย นอกจากจะทำให้เข้าใจความหมายของคำลงท้ายในแง่ของเจตนา อารมณ์ ท่าที ความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางสังคมของผู้พูดภาษานั้นๆด้วย ดังนี้

1. คำลงท้ายในภาษาระของนั้น มีแบบแผนการใช้เหมือนกันในผู้พูดต่างประเทศ แต่มีข้อจำกัดอยู่บ้างในการใช้คำลงท้ายของผู้พูดต่างวัย ต่างอายุ เช่น คำลงท้าย [-ลือภัย] (lɔkm.ʔ) , [^ชือภัย] (sihrf.ʔ) นั้นผู้พูดที่วัยน้อยกว่าหรือด้อยอายุต่ำกว่า จะไม่พูดกับผู้ที่เหนือกว่าด้วยวัย หรืออายุ ดังนั้นอาจตั้งสมมุติฐานได้ว่า สังคมชนบท หรือสังคมชาวบ้านท้องถิ่นนั้นไม่มีการแบ่งชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน ระหว่างเพศ แต่เรื่องวัยและอายุยังเป็นตัวแปรทางสังคมที่สำคัญต่อการใช้ภาษา

2. คำลงท้ายในภาษาระของส่วนใหญ่มีลักษณะพยางค์เสียงสั้น และแม้จะเป็นคำพยางค์เสียงยาว ก็เป็นพยางค์เสียงยาวที่สั้นกว่าคำพยางค์เสียงยาวในถ้อยคำปกติ (ที่ไม่ใช่คำลงท้าย) นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการลดรูป เช่น ต่างหาก ลดรูปเป็น [-ฮากภัย] (hakm.ʔ) หรือ [-ฮักภัย] (hakm.ʔ) เป็นต้น แสดงว่าผู้พูดภาษาระของ มีลักษณะการพูดสั้นห้วน เป็นลักษณะทั่วไปของภาษานี้ ไม่ถือเป็นการแสดงความไม่สุภาพ

3. การที่คำลงท้ายในภาษาระของที่มีลักษณะเสียงสูงขึ้น (ในระบบปฐมภูมิ) และลักษณะเสียงผสม (ในระบบทุติยภูมิ ได้แก่เสียงสูง-ขึ้น-ตก และเสียงกลาง-ขึ้น-ตก) ปรากฏร่วมกับการปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์นั้น ทำให้แสดงความหมายในการแสดงความรู้สึกขัดแย้งอย่างรุนแรง ทั้งนี้เพราะเสียงสูงขึ้น และเสียงผสม เป็นลักษณะทางเสียงที่แสดงความหมายร่วมในการสื่อความขัดแย้ง และลักษณะการปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์ ก็แสดงความหมายในการแสดงความขัดแย้งเช่นกัน ดังนั้นเมื่อลักษณะทั้งสองดังกล่าวปรากฏ

ร่วมกัน จึงแสดงความรู้สึกขัดแย้งอย่างรุนแรงของผู้พูด (ถ้าการปิดเส้นเสียงตอนท้ายพยางค์ปรากฏร่วมกับลักษณะเสียงแบบอื่นๆ จะแสดงความหมายในการสื่อความขัดแย้งแฝงอยู่ หรือ ชอนความรู้สึกขัดแย้งในใจผู้พูด)

จากข้อมูลคำลงท้ายภาษาระยะยงที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้นั้น มีคำลงท้ายที่แสดงความหมายในการแสดงความรู้สึกขัดแย้งรุนแรง จำนวนน้อยมาก อาจเป็นเพราะการเก็บข้อมูลดังกล่าว เป็นการเก็บข้อมูลจากการสนทนาที่เป็นสถานการณ์ ที่ผู้พูดและผู้ฟังไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกันรุนแรง เป็นเพียงการสนทนาเรื่องราวในชีวิตประจำวัน หรือเป็นการถกปัญหาเล็กน้อยๆ ซึ่งสมมุติฐานดังกล่าวนี้ น่าจะมีการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาคำลงท้ายในภาษาระยะยง ผู้วิจัยพบว่า คำลงท้ายจำนวนหนึ่ง มีลักษณะน่าสนใจ กล่าวคือ คำลงท้ายดังกล่าวคล้ายกับคำหลักหรือคำไวยากรณ์ และมีความหมายสัมพันธ์กับความหมายประจำรูป (Lexical meanings) ของคำหลัก หรือคำไวยากรณ์ที่คล้ายกันนั้น คำลงท้ายดังกล่าวนี้ได้แก่ คำที่มีโครงสร้างพยัญชนะและสระดังนี้

m aŋ	คล้ายกับ	กระมัง
du	คล้ายกับ	ดู
ləj	คล้ายกับ	เลย
sia	คล้ายกับ	เสีย
hak	คล้ายกับ	ต่างหาก
haj	คล้ายกับ	หาย

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาความหมายของคำลงท้ายกลุ่มนี้ ในแง่ของภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติว่า คำลงท้ายดังกล่าวเปลี่ยนแปลงมาจากคำหลัก หรือคำไวยากรณ์ที่คล้ายกันหรือไม่ หรือเป็นเพียงการพ้องรูปพ้องเสียงเท่านั้น

2. การศึกษาคำลงท้ายนี้เป็นการศึกษาคำลงท้ายที่ปรากฏเดี่ยวๆน่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมลักษณะการปรากฏร่วมกันของคำลงท้ายหลายๆคำ ว่ามีเกณฑ์กำหนด (Constraints) เช่นไร และการปรากฏร่วมกันดังกล่าว มีผลอย่างไรกับลักษณะทางเสียงของคำลงท้ายแต่ละคำที่ปรากฏร่วมกันนั้น นอกจากนั้นแล้ว ควรศึกษาว่าความหมายสำคัญของคำลงท้ายที่ปรากฏร่วมกันนั้น จะเป็นความหมายของคำลงท้ายคำใดคำหนึ่งหรือเกิดจากความหมายรวมของคำลงท้ายที่ปรากฏร่วมกันทั้งหมด

3. คำลงท้ายที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นเพียงการศึกษาคำลงท้ายของผู้พูดภาษาระยองเขตอำเภอเมือง น่าจะมีการศึกษาคำลงท้ายของผู้พูดภาษาระยองเขตอำเภออื่นๆเพื่อเปรียบเทียบการใช้คำลงท้ายทั้งหมดของผู้พูดภาษาระยอง และเป็นพื้นฐานแก่การศึกษาคำลงท้ายภาษาอื่นๆในภาคตะวันออก ได้แก่จังหวัดชลบุรี จันทบุรี และตราด ซึ่งจะให้เห็นภาพรวมของการใช้คำลงท้ายของผู้พูดภาษาถิ่นภาคตะวันออก และสร้างข้อสรุปได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. น่าจะมีการศึกษาว่าคำลงท้ายสามารถสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางสังคมของผู้พูดภาษาอย่างไรได้บ้าง

5. เมื่อพิจารณาแบบแผนการใช้คำลงท้ายในผู้พูดต่างเพศ ต่างวัย และต่างอายุโส คงได้กล่าวไว้แล้วในการอภิปรายผลข้อ 1 เป็นที่น่าสังเกตว่าคำลงท้ายในภาษาถิ่นนั้น มักไม่แสดงการแบ่งแยกเพศอย่างชัดเจน เมื่อเทียบกับคำลงท้ายในภาษาไทยกรุงเทพฯ น่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบคำลงท้ายในภาษาถิ่นกับภาษาไทยกรุงเทพฯในแง่ของภาษาศาสตร์สังคมได้อีก